

Jaworze, dnia 20 października 2018r.

Dr hab. Dariusz Szostek, prof. UO
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Opolskiego

**Recenzja rozprawy doktorskiej
Pana mgr Pawła Laskowskiego
„Likwidacja spółek prawa handlowego w Polsce i Australii w ujęciu
funkcjonalnym”**

Uwagi ogólne

Przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej jest problematyka funkcjonalnego określenia polskiej i australijskiej likwidacji spółek prawa handlowego. Tematem przewodnim rozprawy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: jak z funkcjonalnego punktu widzenia wygląda likwidacja spółek w Polsce, a jak w Australii. Cele, kształt, rola i charakter regulacji prawnych dotyczących likwidacji przedsiębiorców są przedmiotem wielu dyskusji i budzą szereg kontrowersji. Niewątpliwie jest to istotny problem badawczy, szczególnie z tego względu, że na przestrzeni lat podlegał licznym zmianom. Likwidacja spółek nie jest postrzegana przez autora pracy jako zestaw czynności mniejszej

wagi ze względu na to, że zmierza do zakończenia bytu prawnego i gospodarczego. Autor przyjmuje słuszne założenie, że proces likwidacji jest długotrwały, angażuje nie tylko osoby sprawujące wcześniej w spółce funkcje władcze ale także dotyczy pracowników, którzy często są bardzo związani ze spółką ze względu na długoletni okres zatrudnienia oraz wkład pracy i zaangażowanie w działalność spółki. Oczywiście, że przed procesem likwidacji jest cały szereg zdarzeń gospodarczych i prawnych, o charakterze niekorzystnym, które doprowadziły do stanu likwidacji. Autor postrzega proces likwidacji jako „wrażliwy”, przede wszystkim ze względu na istnienie aktywów, zobowiązań oraz zasobów ludzkich. Zdaniem Doktoranta, potrzeba analizy likwidacji spółek ściśle koresponduje z sytuacją gospodarczą Polski i Australii. Autor za cel pracy postawił sobie cel poznawczy. Uważa, słusznie, że kwestie dotyczące polskiej i australijskiej likwidacji spółek prawa handlowego nie były dotychczas przedmiotem badań komparatystycznych. W pracy przedstawia rezultaty badań przeprowadzonych nad likwidacją spółek prawa handlowego w Polsce i Australii. Dokonanie analizy w celu porównania dwóch procesów likwidacyjnych, odległych nie tylko geograficznie, ale również jurydycznie jest zadaniem niełatwym, ambitnym i ze wszech miar znaczącym. Ranga recenzowanej rozprawy jest duża, tak z prawnych, jak też z praktycznych względów. Powstaje jednak pytanie o potrzebę takiego novum badawczego, polegającego na analizie tak odrębnej legislacyjnej Australii. Wybór regulacji australijskiej do analizy prawnoporównawczej jest zaskakujący, i jak się wydaje nie mającym dużego odzwierciedlenia w potrzebach praktyki. Należy jednak zwrócić uwagę, iż praca naukowa, a w szczególności doktorat nie muszą mieć takiego waloru. Podstawowym walorem jest rozwiązanie problemu prawnego i wkład w naukę. Z pewnością, praca ta ma walor poznawczy, i wnosi wkład w polską naukę. Wątpię, aby konieczne było rozważanie polskiej i australijskiej likwidacji spółek, jednakże oryginalność podejścia badawczego zasługuje na uznanie.

Mając powyższe na uwadze – nie można jednolicie ocenić wyboru tematu pracy. Z pewnością temat jest nowatorski, odważny i zaskakujący. Mniejszy walor praktyczny ale ciekawe zagadnienie naukowe. Wybór tematu uzasadnia całkowity brak w piśmiennictwie prawniczym kompleksowych analiz dotyczących przedmiotowych w rozprawie kwestii ale przede wszystkim zainteresowania autora. W literaturze przedmiotu nie ma opracowania całościowo, kompleksowo omawiającego zagadnienie likwidacji spółek w ujęciu porównawczym: w świetle prawa polskiego i australijskiego.

Rozważania przeprowadzone w recenzowanej rozprawie oparte są na różnych metodach badawczych. Główną jest metoda porównawcza. Autor stosuje ją na płaszczyźnie polskiego i australijskiego systemu prawnego a przede wszystkim na przepisach polskiej i australijskiej likwidacji spółek prawa handlowego. Kwestię tej metody uszczegóławia tzw., funkcjonalizm, który jest dominujący przy analizie przedmiotowych zagadnień. Doktorant wyjaśnia wszystkie kwestie związane z likwidacją spółek w obu systemach prawnych poprzez wskazanie ich funkcji. Podzielił proces likwidacji na poszczególne elementy i rozważa ich funkcje. Zwraca uwagę oryginalne podejście do metod badawczych, precyzyjne podążanie w analizie prawnej za funkcjami poszczególnych elementów. Metody badawcze zastosowane są prawidłowo ale lektura pracy, ze względu na jęcie funkcjonalne, nie jest łatwa. Chwilami odnosi się wrażenie, że autor celowo stosuje zawile zabiegi retoryczne, aby troszkę „na siłę” uczynić swoje wywody bardziej naukowymi. Konstrukcja pracy poświęconej likwidacji spółek prawa handlowego w Polsce i Australii w ujęciu funkcjonalnym może być różnie kształtowana. Autor podzielił rozprawę na sześć części: „Wprowadzenie”, omówienie metodologii badań, trzy rozdziały oraz wnioski końcowe .

Strona formalna rozprawy (język, przypisy) zasługuje na pozytywną ocenę, ale język, którym posługuje się Autor to dyskurs prawniczy, często celowo i niepotrzebnie przez Autora komplikowany, co zdecydowanie utrudnia lekturę pracy i absolutnie nie wpływa na podniesienie jej wartości. Wręcz powoduje u czytającego niechęć do lektury. Brak lekkości języka jest istotną wadą pracy. Pojawiają się także drobne błędy językowe oraz stylistyczne. Notoryczne jest rozpoczynanie zdania od skrótu.

Przypisy sporządzone zostały prawidłowo, a powołane w nich pozycje ujęte dokładnie. Autor wykazał się samodzielnością stawiania i rozwiązywania problemów. Na pozytywną ocenę zasługuje uwzględnione w recenzowanej rozprawie piśmiennictwo, zarówno polskie, jak i australijskie. Jest to praca zdecydowanie odmienna od powstających obecnie doktoratów, skupionych na analizie prawa polskiego i unijnego.

Uwagi szczegółowe

„Wprowadzenie” to wartościowa część rozprawy, w której jasno wskazane zostały zagadnienia, jakie Autor będzie rozważał oraz oceniał w poszczególnych rozdziałach. „Wprowadzenie” prawidłowo uzasadnia wybór tematu pracy. Już w jednym z pierwszych akapitów Doktorant wskazał cel badań twierdząc, że zastosowanie funkcjonalnego punktu widzenia pozwoli poznać proces likwidacji spółek w Polsce oraz w Australii, a ta konfrontacja pozwoli lepiej zrozumieć oba procesy. Jednocześnie podkreślił dydaktyczny cel pracy w celu poszerzenia świadomości kultury prawnej i prawniczej. To cel ze wszech miar godny pochwały, ale wydaje się, że Doktorant przypisuje sobie zbyt dużą rolę i postrzega znaczenie własnych rozważań w rozprawie doktorskiej przez pryzmat zbyt globalny. Jest to częsty błąd młodych naukowców, zachłyśniętych swoimi „odkryciami”, które w rzeczywistości są klasyczną pracą badawczą, nie różniącą się od wielu innych – w

zakresie ważkości. Należy jednak zgodzić się z Doktorantem, że zastosowanie przez niego podejścia komparatystycznego pozwoli zrealizować cel praktyczny. Podstawowe znaczenie ma uwaga Autora: „(...) o ile tematyka dotycząca zagadnień likwidacyjnych polskich spółek prawa handlowego jest znana polskiemu prawnikowi, o tyle likwidacja australijskich jest tematyką obcą. Dlatego też, nie tylko komparatystyka w wskazanych aspektach, ale również zaproponowane ujęcie funkcjonalne pozwoli na zgłębienie tej tematyki w interesującej, nieznannej dotychczas formie (...)” (s.16). Trudno jednak dopatrywać się uzasadnienia praktycznego wyboru tematu pracy, i dlaczego jako materiał badawczy przyjęto prawo australijskie, a nie inne egzotyczne z praktycznego punktu widzenia systemu prawa. Co wyróżnia system australijski, iż został wybrany do badań prawnoporównawczych? Z punktu widzenia badawczego Cel pracy, wskazany przez Autora, należy uznać za prawidłowy.

Rozdział II rozprawy, poświęcony jest analizie funkcjonalnej prostej likwidacji spółek prawa handlowego w Polsce i Australii. Doktorant analizuje proces funkcjonalnej prostej likwidacji spółek prawa handlowego w Polsce i Australii, kompleksowo porównując dwa systemy prawne, rozważa, czy są one równorzędne i jaki mają charakter. W tej części pracy porusza również tematykę integracji wewnętrznej systemu likwidacji w Polsce i Australii oraz jego relacje do innych sfer rzeczywistości. Po dogłębnej analizie wykazuje, że likwidacja spółek prawa handlowego w Polsce ma otoczenie i przeważnie występuje w relacji dwustronnej z systemem, natomiast w przypadku australijskim dominuje jednostronna relacja z otoczeniem. Autor w sposób dociekliwy analizuje przyjęte w owym rozdziale tezy, stawia wiele pytań, na które niestety nie zawsze jednak jednoznacznie i w prosty sposób potrafi udzielić odpowiedzi. Próby odpowiedzi na owe pytania, kończą się, wnikaniem w niepotrzebne i zbyt skomplikowane inne obszary problemów. Umiejętność dobrego badacza, to nie tylko kwestia zadawania pytań badawczych ale także umiejętność selektywnego wyboru

problemów i omijania zagadnień pobocznych. Z czego Doktorant wywiązał się co najwyżej dostatecznie. Nie można zaprzeczyć jednak, że rozważania Autora mają walor informacyjny. Należy docenić, że Rozdział II rozprawy zakończony jest krótkimi, ale rzeczowymi wnioskami.

Rozdział III rozprawy to tzw., analiza funkcjonalna rozwinięta likwidacji spółek prawa handlowego w Polsce i Australii. Autor, zgodnie z wcześniejszym schematem, najpierw omawia kierunkową organizację oraz samoregulację procesu likwidacyjnego spółek prawa handlowego w Polsce, następnie równolegle zagadnienie rozważa w systemie australijskim. Doktorant w sposób dociekliwy odnajduje różnice i podobieństwa istniejące w obu systemach: polskim i australijskim. Zauważa on istnienie poszczególnych stanów w procesie likwidacyjnym spółki, dokonuje ich szczegółowego omówienia. Rozdział ten kończą wnioski, zgodnie z którymi „powiązania pomiędzy elementami procesu likwidacyjnego spółek prawa handlowego w Polsce i Australii nie powodują aktywności innych elementów w okolicznościach blokujących poszczególne elementy”. Lektura tegoż rozdziału wywołuje spory niedosyt. Przede wszystkim szkoda, że nie do końca wiadomo, jakie znaczenie mają przedstawione wnioski i jakie są konsekwencje praktyczne takiego stanu rzeczy.

Rozdział IV dysertacji dotyczy analizy dwustopniowej likwidacji spółek prawa handlowego w Polsce i Australii. Schematycznie, po raz kolejny Doktorant dokonuje szczegółowej analizy najpierw dwustopniowej kierunkowej organizacji i samoregulacji procesu likwidacyjnego w Polsce, a następnie omawia owo zagadnienie w oparciu o model australijski. Autor próbuje wykazać istnienie potrzeb funkcjonalnych w polskim i australijskim procesie likwidacyjnym, tym samym odrzucając istnienie tezy dwustopniowej samoregulacji.

Pracę wieńczą wnioski końcowe, podsumowujące analizowane

zagadnienia. Są poprawne, właściwie odnoszą się to tezy pracy i założeń badawczych. Przeprowadzono trzy typy analizy funkcjonalnej: prostą, rozwiniętą i dwustopniową. Łącznie zanalizowano trzydzieści sześć składników systemów likwidacji i elementów procesów likwidacji. Analiza jest uporządkowana ale sprawia wrażenie „skomplikowanej” na siłę.

Mając na względzie podniesione powyżej uwagi, mimo ich krytycznego charakteru uważam, że rozprawa doktorska Pana Pawła Laskowskiego spełnia warunki przewidziane w art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2003 nr 65 poz. 595) i wnioskuję o dopuszczenie doktoranta do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Dr hab. Dariusz Szostek, prof. UO